

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 2005, t. 38, z. 1, s. 222–223

Ro, Johannes Un-Sok, *Die sogenannte „Armenfrömmigkeit“ im nachexilischen Israel*, Berlin–New York 2002, XII, 238 s., ISBN 3-11-017471-5.

Dysertacja koreańskiego teologa, napisana pod kierunkiem Karla Friedricha Pohlmana w Münster, podejmuje dyskutowany temat pobożności ubogich w Izraelu po niewoli babilońskiej. Użyte w tytule pracy pojęcie „pobożność ubogich” bierze autor w cudzysłów. Stawiając obok tego pojęcia przysłówek „tak zwana”, relatywizuje je. Ro chce ukazać, że w badanych przez siebie tekstach mówiących o ubogich i ubóstwa nie chodzi o ubóstwo materialne, ale jest to wyrażenie duchowej postawy pokory wobec Boga.

Swoje badania rozpoczyna autor od tekstów qumrańskich. Występujące w Ho-dajot terminy określające ubogich interpretuje następująco: „Zawsze, jeśli określenie ubogiego występuje jako samookreślenie modlącego się, następuje atakujące działanie przeciwnika i przychodzące zbawcze działanie Boga”. Powstała trójstronna konstelacja utworzona z proszącego, przeciwnika i Boga. Proszący mówi o sobie jako „ubogi przed Bogiem”. Z tego określenia i innych tekstów charakteryzujących wspólnotę qumrańską Ro wyprowadza wniosek: „prośba motywowana jest religijnie i przedstawia swoją autentyczną religijną prawość, a nie pochodzi z sytuacji: z jednej strony bogata klasa wyzyskiwaczy, a z drugiej strony biedna, wyzyskiwana klasa ubogich”.

W dalszych badaniach autor zwraca się do tekstów biblijnych, pism prorockich i psalmów. Najpierw omawia Księgę Izajasza, rozdz. 66. W porównaniu z tekstami qumrańskimi stwierdza, że również w Iz 6, 1–77 nie ma konfrontacji bogatych z biednymi. W obu tekstach mowa jest o ludziach zachowujących Prawo, mających orientację eschatologiczną i oczekujących na świątynię i jej kult.

Drugi tekst prorocki – Sof 3, 1–20 stanowi według Ro „prehistorię qumrańsko-esseńskiej pobożności”. Ro przyjmuje również, że w tekstach Sofoniasza za-

częła się formować pobożność ubogich i zaczątek ruchu chasidim lub asydejczyków z okresu machabejskiego.

Dalej przechodzi Ro do tekstów psalmów. Nie bada on wszystkich psalmów zawierających motyw ubóstwa, ale grupuje je według czterech kryteriów:

1. Terminy określające ubogich muszą występować jako samookreślenia ubogich.
2. Musi w nich występować opis wewnątrz żydowskich konfliktów.
3. Muszą mieć charakter eschatologiczny.
4. Teksty psalmów muszą być późnego pochodzenia

Ro wybrał następujące psalmy jako odpowiadające tym kategoriom: Ps 12; 25; 34; 35; 37; 40; 62; 69; 73; 76; 102; 109; 140; 149. Wnioski, jakie wyprowadził z analizy tych tekstów, nie są zaskakujące. Powiada on, że „Liczne określenia mówią o tym, że pewne grupy ludzi, mimo określenia jako „ubodzy”, wskazują nie na ich trudną sytuację ekonomiczną, ale że są to ludzie pobożni i teologicznie wykształceni”.

Następnie Ro badał dzieje pobożności w Izraelu po niewoli babilońskiej. Według niego pewna linia biegnie od Iz 66 przez psalmy i Sof 3, 1 nn. do tekstów qumrańskich. Ro powiada, że występujące w tych tekstach określenia ubogich nie odnoszą się do sfery materialnej. Mówią o ludziach świadomie zachowujących postawę pokory wobec Boga. W pracy Ro trzeba wyróżnić różne płaszczyzny jego argumentacji: 1. Ro ukazuje, że w okresie po niewoli w judaizmie wystąpiła pewna tendencja, w której określenia ubogich nie oznaczały płaszczyzny materialnej, ale duchową postawę pokory wobec Boga. 2. Badając dzieje pobożności ubogich, stawia pewne kryteria. Po czasowym zestawieniu tekstów jedynym jego wnioskiem jest stwierdzenie, że „zaostrzył się konflikt” (s. 191). Ta argumentacja wydaje się dosyć słaba. 3. Problematiczna jest nieco postawa Ro wobec badanych tekstów mówiących o pobożności ubogich. O innych tekstach mówi, że w pewnych psalmach jest mowa o ubóstwie materialnym (s. 127), nie badając tych tekstów.

Mimo tych uchybień i braków w argumentacji badanych tekstów praca w dużym stopniu przyczynia się do wyjaśnienia terminów określających pobożność ubogich w Izraelu po niewoli babilońskiej.

Ks. Zdzisław Małecki